

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

Šavout

Božanski oganj, što je pred više od tri tisućgodišta zaplamsao na Sinaju, nije do današnjega dana ugasnuo u srcima ljudskim.

Dvojako je bilo svojstvo toga ognja: bukajući plamenom, što izjeda, on je ujedno širio sjajno svijetlo. U žarkome se plamenu sinajskoga ognja stališe poganski bogovi, sačinjeni od zlata i mjedi, u beživotnu i bezvrijednu gromadu. A svijetlo, što ga je širio sinajski oganj, razagnalo je tminu i prodiralo svojim zrakama milijune ljudskih srdaca. Značajno je za objavu božju, da ju je prihvatio maleni ropski narod od jučer, ali postojani duhovni stjegonoša od sutra i prekositra, da pruži narodima Boga čudoredja, istine i pravde. Od onoga je velebnoga časa, kad se nad Sinajem rastvoriše nebesa, a smrtni stvorovi zemlje stadoše osjećati blizinu čudorednoga duha Božjega, bila povučena oštra granica medju svijetlom i tminom. Židovski mudraci staroga vijeka, zaodijevajući vazda duboke misli u obične i priproste riječi, zvali se Sinaj u igri riječi »Sina« (mržnjom), jer je svijetlo sinajsko izazvalo mržnju i opiranje tmine.

No kao što se kategorije Aristoteleove do danas nijesu dale promijeniti ni pobiti, tako nijesu ni obje iz krita židovstva proizašle religije mogle da izbrišu sinajski dekalog. Ni najmanje se slovece nije smjelo da ukloni, jer čudoredni duh, što ga je židovstvo objavilo svijetu, mora da ostane uvijek isti, hoće li da se u punome smislu zove čudorednim. Osnovke sviju uredaba čovječanskih, što ih sadrži sinajski dekalog, nalik su na skladnost duginih boja, prestaje duga da bude ono, što zapravo ima da predočuje. Istigne li se tek jedan redak, ma samo i jedna riječ iz dekaloga, ruši se time cijeli sklop ove zgrade čudoredja. Ehička snaga svih kulturnih naroda Evrope nije ukorjenjena u klasčnoj starini helenstva, već što više u svijetu čudoredja, kako ga nauča židovstvo. Time ne bivaju zapostavljene kulturne tvorevine tolikih zaslužnih naroda. Naprotiv! Što je više kulture, to više se ljudski duh približava sinajskom dekalogu. Što je više mržnje, zavisti i razdraživanja, to više se on udaljuje od sinajske elike. Ako u našoj sadašnjici opažamo izvan, a i unutar židovstva pojedine pravce, što se sve više odalečuju od sinajske nauke, nazrijevamo u tim strampulicama borbu tmine protiv svijetla. Židovski narod nije nigda bio narod napadački, nigda željan prozelištva. U obrambenome je položaju vršio svoju najuzvišeniju životnu zadaću: vjerno čuvanje i blagoslovno razvijanje duha čudoredja, istine i pravde.

Hoće li i židovstvo Jugoslavije biti kadro, da ostane trajnim čuvarom istinskoga židovskog duha, u to valja najozbiljnije posumnjati.

Uz nutarnje opreke i cjeplanja, što tu i tamo u nimalo čudorednom obliku izbijaju na površinu, nedostaje ovozemskome židovstvu osnovka njegova duhovnoga opstanka: biblija sve više i više izmiče njegovim slabim, bojažljivim rukama. Ono nema rasadišta za gajenje židovske znanosti. Njegove postojeće uredbe nijesu dovoljno prožete židovskim duhom. Židovstvo bez poznavanja jevrejskoga jezika, bez razumijevanja biblije, izvrgnuto je pomalo obamiranju i propasti. Aleksandrijsko je židovstvo moralo da nestane, jer je napustilo jevrejske praznike. Naprotiv je palestinsko židovstvo, sazdana na čvrstim temeljima prvobitne sinajske nauke, jevrejskoga jezika, jevrejske biblije i jevrejskih predaja, bilo kadro da se održi i kasnije, kad mu je valjalo nastaviti život. Kroz više od dva tisućljeća obistinila se proročja riječ: »Ki micijon tece Tora udvar Adonaj mijušalajim — iz Cijona izlazi Tora i riječ Božja iz Jerusolima!«

Drugi kongres Saveza jevrejskih vjeroispovjednih općina, koji će zasjedati u Beogradu 17. i 18. o. mj., zapada zadaća, da istigne jugoslavensko židovstvo iz letargije u spoznaji, da čuvanje vanjskih oblika jedino onda vodi židovstvu, ako ih ispunja duh sinajske nauke.

U Zagrebu, 3. sivana 5684.

A zašto Palestina?

Piše: Abraham Goldberg.

Za našu naciju, koja je po cijelom svijetu rastresena, bilo je pitanje središta centra cionizma još od početka pokreta težak problem. Ovo pitanje rješavali smo silom prilika samo po oportunističkim obzirima. U vrijeme Herzlovo bio je Beč cionistički centar, ne moguće zbog toga, što bi bio vanredno prikladan, već s razloga, što je Herzl slučajno u njem slantovao. Poteškoće, koje su zbog toga nastale, ponajbolje se vide iz Herzlovih dnevnika. Mjesto ga je sililo, da suradjuje s nesposobnim ljudima, no drugog izlaza nije bilo. Najprikladnije bi mjesto bila Odesa, jer je u njoj bilo središte Hoveve Cijona, ili Varšava kao središte hebrejsko-židovske literature, odnosno Petrograd, u kojem su se sabrali židovski intelektualci. Cionističke kadre davala je onda Rusija, jer je zapadna Evropa još bila protivna cionizmu. Iz političkih razloga nije se mogla Rusija uzeti u obzir i tako je za volju vodje izabran Beč središtem organizacije.

Poslije Herzlove smrti preselio se je centar organizacije u Köln i to s razloga, što je Wolfsohn, Herzlov nasljednik, živio u Kölnu. Köln bijaše za centar manje prikladan od Marsa. Poslije Kölna postao je centrom Berlin, u tu svrhu moguće najprikladnije

mjesto. U to vrijeme imao je Berlin već svoju cionističku inteligenciju i kulturne te jezične veze s istočnim židovstvom. Osim toga preselila su se još u Berlin tri odlična člana Užeg Akcionog Odbora. Obzirom na Ameriku i na Židove, koji su govorili engleskim jezikom nije Berlin mogao da zadovolji. Prije rata nije cionistički pokret računao s Amerikom, a sve zbog pomanjkanja političkog instinkta.

Rat je sasvim izmijenio sliku; Židovi, koji su govorili engleski poprimili su vodstvo. Orientacija je postala engleska, a iz poznatih političkih razloga premješten je centar u London, a u Londonu i stanuju vodeće ličnosti cionizma. Pitanje je, da li je London zbilja najprikladniji centar za cionistički pokret. Nije li moguće već ipak nadošlo vrijeme, da i u pitanju centra provedemo radikalnu reformu, i da se konačno odlučimo za mjesto, koje teoretski jedino dolazi u obzir, a to je Palestina.

Navest ću najprije negativne razloge, zbog kojih London nije prikladan. Prvo: London je inzularan, a i ideologija londonskih Židova je inzularna. Nemaju nikakove veze s evropskim židovstvom, što više ni s američkim usprkos svog istog jezika. Američko je židovstvo usprkos jezične razlike u mnogo užoj vezi s njemačkim ili poljskim židovstvom nego s engleskim. Drugo: Englesko je židovstvo u zadnjim godinama u židovskom smislu sasvim neplodno. Nije ovdje mjesto, se pobliže upustim u razlaganje toga. Cimjenica jest, da engleski Židovi, usprkos engleske mandatarnje vlasti, nijesu ništa učinili za obnovu Palestine, ni su zainteresovani na toku cionističke stvari. Treće: i istočni Židovi, što u Engleskoj žive, nijesu zbog svog malenog broja i drugih razloga nacionalno svijesni, ni u zemlji zauzimaju položaj, koji bi cionističkom centru mogao poslužiti kao uporište i aktivirati mu rad. Četvrto: nemoguće je, da u londonsko vodstvo dodju Židovi iz svih krajeva svijeta. Usprkos engleskog gastoprinstva i liberalizma ipak je Engleska nacionalno strogo ograničena zemlja, koja ima svoje običaje i tradicije, pa se došljaci, napose Židovi iz Centralne i Istočne Evrope, teško priviknu na ove prilike. Jasno je stoga, s kolikim je poteškoćama skopčano kad u egzekutivu udju Židovi iz drugih zemalja, da joj pojačaju upliv i autoritet. Samo su emigranti, koji su inače bez ikakovog upliva, voljni da udju u egzekutivu, a kod toga je problematično, da li njihov ulazak ne nanaša više štete nego koristi. Da je centar našeg pokreta još i danas u Londonu, ne možemo protumačiti pozitivnim momentima, već samo silom ustrajnosti. U zbilji kroz cijelo vrijeme nijesmo u Londonu imali dobre egzekutive. Ljudi su dolazili i odlazili, nijesu se mogli

prilagoditi londonskim prilikama, hladna londonska atmosfera brzo ih je ukočila, izgubili su kontakt s periferijom i tako su se istrošili, a da pokretu nijesu donijeli nikakove koristi.

Pitamo dakle, kad ne može biti London, koje mjesto da odaberemo? Kako je poznato, prisilila nas je nužda, da jedan dio egzekutive prenesemo u Erec Izrael. Akoprem nije bilo volje, da se opredjelimo za Erec Izrael, silom se logike barem jedan dio egzekutive smjestio u Palestini. Ova logika dovela nas je u nelogičnost, jer mjesto jedne egzekutive, imamo sada dvije. Umjesto jedinstva i reda stvorili smo razdor i kaos. Kraj toga još uvijek nijesmo na čistu, u čemu se sastoji funkcija palestinske, a u čemu londonske egzekutive; jer u teoriji imadu obadvije jednaka prava. U zbilji mora jedna da se podredi drugoj, kompetencije su se izmiješale, pa ovisi samo o slabocama ličnosti, da li će doći do konflikata. Poznato je, da su u vrijeme, kad je palestinska egzekutiva imala jakog vodju, trvenja bila velika. Ako je pako palestinska egzekutiva oslabila, tad se to nije zbiljo pokretu na korist.

Tko je proučio pitanje obnove Palestine na licu mjesta, taj je morao doći do zaključka, da se o 90% sviju pitanja u Palestini može plodonosnije raspravljati nego igdje drugdje.

Besmislica je, da u Londonu postoji gospodarsko vijeće, koje u teoriji ima da rješava sva gospodarska pitanja u Palestini, kad sav materijal i svi policaji dolaze iz Palestine. I samo pitanje politike danas sve više riješava palestinska vlada. Često je Colonial Office u Londonu kao zadnja instanca vrlo važna, no dobro je, ako London ostane samo zadnja instanca. Kraj dobre i ispravne politike ne će se prečesto morati pregovarati s Londonom. Jasno je, ako želimo da izadjemo iz ovog kaosa, da nam umjesto dviju dostaje jedna egzekutiva, a ovu ne smijemo cijepati, već je cijelu moramo imati na jednom mjestu, a to mjesto može da bude samo Palestina.

Prigovor bi tome mogao biti, možemo li svu politiku da premjestimo u Palestinu? Nije li nas podučilo iskustvo, da nas je London često izbavio iz neprilika, koje nam je pribavila palestinska vlada? Odgovaram na to, da u Londonu bezuvjetno mora da ostane dobro političko zastupstvo. Kraj ovoga poslanstva mogao bi se u Londonu obraziti i odbor uplivnih ličnosti, koji bi u slučaju potrebe, naše predstavlke u Colonial Office-u mogao poduprijeti. U povijesti cionističkog pokreta nailazimo na nešto sličnoga. Odmah poslije turske revolucije osnovan je u Carigradu kraj centra u Berlinu dobar politički resor, koji je imao zadaću, da u ime Egzekutive — kod sviju instanca zastupa interese pokreta. Naše držanje uz London tako je nelogično, kao da smo za turske revolucije cijelu egzekutivu prenijeli u Carigrad.

Imade još zamašniji prigovor, a to je pitanje, što bi u tom slučaju nastalo iz cionističke organizacije. To će reći, da je Palestina predaleko, a da upliviše na tok pokreta i da uzdrži kontakt sa svim dijelovima organizacije. K tome još dolazi sumnja, da bi se premještenje centra u Palestinu moglo shvatiti kao podcijenijavanje cionističke organizacije, jer se cijela pažnja želi posvetiti obnovi Palestine. Hoću da naglasim, da su oni američki cionisti, koji žele, da se centar pokreta premjesti u Palestinu, apsolutni protivnici svakog slabljenja cionističke organizacije. Baš nasuprot, američki su cionisti svijesni

toga, da je obnova Palestine moguća samo kraj jake cionističke organizacije. U Americi se stoga posvećuje velika pažnja izgradnji organizacije, jer se to smatra preduvjetom obnove Palestine. Ne želimo, da se centar pokreta prenese u Palestinu samo s razloga, koje smo naveli, već i stoga, što smo čvrsto uvjereni, da je i u pogledu organizacije Palestina najprikladnije mjesto.

To moramo još da obrazložimo. Moramo priznati, da je kraj sadašnjih prilika židovskog života u pogledu organizacije snaga konstelacije spram cionističkih krugova i vaskolikog tehničkog rada samo jedan centar premalo. Primjerice moramo uzeti u obzir novi fakat, koji dosada u cionističkom pokretu nije postojao, a to je onih pet milijuna Židova, što govore engleskim jezikom, a kojima se ne može upravljati iz Evrope. Psihologija i mentalitet im je drugačiji, imadu osebuje agitacione forme, bolje ili lošije stanovište k raznim pitanjima. Sve to mora voditi resor, koji poznaje psihu židovskih masa onog mjesta. Činjenica jest, da Njemačku danas ne možemo više smatrati centrom Istočne Evrope. Poljska, Rusija, Litva itd. moraju danas da imadu drugi centar, koji je više prilagodjen novim okolnostima. Jasno je još, da moramo prestati sa zanemarivanjem sefardskih i orijentalnih Židova, koji su za obnovu Palestine i te kako važni, što se iz dana u dan sve više razabire. Želimo li, da na njih utječemo, tad moramo, imati centar, koji će biti u skladu s njihovom psihom.

Iz svega toga razabiremo, da obzirom na nove okolnosti židovskog života potrebujemo više centara, a centar nad centrima imao bi samo tu zadaću, da daje smjernice i ideje za cijelo židovstvo. Ako je tome tako, tad ovaj centar nad centrima može da bude samo u Palestini. Samo Palestina može da daje naredbama, uputama i lozinkama, koji iz nje dolaze, autoritet i snagu zemlje, ne uzev u obzir, da se u Palestini još i stvaraju one općene lozinke, koje važe za cijelo židovstvo. Za premještenje smo egzekutive u Palestinu zato, jer imamo u vidiku i organizaciju. Uvjereni smo, da će se i organizacija moći bolje izgraditi, da ćemo crpsti mnogo koristi iz činjenice, što se smjernice našeg pokreta izraduju u zemlji naše čežnje i budućnosti. Razumljivo jest, da to ne ide bez filijala, jer su ove potrebne, pa ma gdje bio centar. Za filijale bit će ljepše i svrsishodnije, da budu članovi centra, koji je u Palestini, nego da su primjerice Amerika i Poljska podružnice Berlina ili Londona. Centar neka bude u mjestu, koje je u zbilji središte za sve nas.

Pri koncu istaknut ću još činjenicu, da će i u pogledu osoba biti bolje, da se za egzekutivu u Palestini smognu sposobni ljudi, jer se svaki Židov, koji dolazi u Palestinu zapravo vraća u svoju domaju. Nasuprot svaki dobar Židov, koji iz jedne zemlje ide u drugu, jer je u njoj centar, dolazi u tuđinu. Laglje će biti i od uglednih Židova tražiti, da doprinesu žrtvu i da suraduju u pokretu, ako je sjedište pokreta u Palestini. Tad će život u Palestini u ma koje doba biti osobna aktivna. Danas je teško naći čovjeka, koji bi bio voljan, da na nekoliko godina podje u London ili u Berlin. Moramo da maknemo anomaliju s ovim dvjema egzekutivama i slučajnog sjedišta egzekutive u Londonu. To bi našim radovima podiglo ugled i važnost, a omogućilo bi se time da se ponajbolje sile židovskog naroda upotrijebe za našu stvar.

Saziv Akcionoga Odbora

Službeno saopćenje.

Egzekutiva cionističke svjetske organizacije zaključila je u sporazumu s prezidijem Akcionog Odbora, da sazove sjednicu Akcionoga Odbora. Kao rok zasjedanja ustanovljen je 17. juni, a kao mjesto vijećanja London.

Egzekutiva namjerava da predlaže Akcionome Odboru, da se XIV. kongres održi već u ovoj godini i to u zimi 1924. Otpala bi prema tome godišnja konferencija, koja je bila predviđena za ljeto. Razlog ovome predlogu je u tome, što su pregovori o osnutku Jewish Agency, koji su vodjeni u Americi, stupili već u takav stadij, te se može računati time, da će doskora predležati jasni prijedlozi najvažnijih židovskih grupa o formi njihova učestvovanja u Jewish Agency. Pošto godišnja konferencija, koja je vezana zaključcima XIII. kongresa, te bi mogla samo u tim granicama stvarati zaključke, pa prema tome bila ograničena formalnim razlozima u slobodnom raspolaganju i zaključivanju tih protuprijedloga, a odluka ne trpi odlaganja za jednu daljnju godinu, to se prema mišljenju Egzekutive ima sazvati kongres. Egzekutiva namjerava da predlaže Akcionome Odboru 17. juna točan izvještaj i sav materijal. Odluka o pitanjima, koja će imati Akcioni Odbor da formulira, prepustit će se neposredno cionističkim izbornicima.

K ovomu komünikeju piše cionistički centralni organ »Haolam« u Londonu ovo:

Zaključak Egzekutive da sazove Akcioni Odbor i da mu predlaže održanje kongresa umjesto godišnje konferencije dokazuje, da stojimo pred vrlo važnim odlukama za cionistički pokret. Problem predobivanja cijelog židovskog naroda, ujedinjenja svih pozitivnih i konstruktivnih židovskih sila za izgradnju narodne domovine u Palestini, zaokupljao je neprestano od XII. kongresa cionistički pokret. Kad se nakon rata kongres opet prviput sastao i mogao da se osvrne na velike tekovine ratnog i poratnog vremena, koje su gotovo bile ostvarenje bazelskog programa, bilo je jasno, da je započela nova perijoda, perijoda konstruktivnog ostvarenja cionizma. Javno osiguranje narodne domovine, što je tražio bazelski program, zamčeno je, i valjalo je početi sa samom izgradnjom. Činjenica, da je mandat potvrđen, završila je borbu o tome, da li je narodna domovina poželjna. Mnogi Židovi, koji do sad nijesu htjeli ništa da čuju o Palestini, privučeni su pomalo čarom novoga života, koji se ondje budio. Cioniste smatrali su se uvijek, samo kao predstraža naroda te su odmah, nakon što je njihov decenijama dugi politički rad okrunjen uspjehom, pozvali cijeli narod bez razlike stranaka na saradnju. XII. kongres stvorio je zaključak, da se sazove židovski svjetski kongres. Kod pregovora i priprava za provedenje ovoga zaključka pokazalo se, da je danas iz mnogih razloga, koje ne možemo ovdje navesti, nemoguće raspisati opće izbore na cijelom svijetu. Takav postupak imao bi samo posljedicom, da bi mnogi važni dijelovi židovstva bili u istinu isključeni od učešća. Pokazalo se, da se u ovome času mora poći drugim putem, e bi se zastupstvo učinilo što reprezentativnijim. To izskuje dublji studij prilika u pojedinim zemljama, gdje stanuju Židovi, i prilagodjivanje metoda židovskog zastupstva na mogućnosti u pojedinim zemljama. Tako su se vodili pre-

govori o općoj židovskoj reprezentaciji prije svega u zemlji, gdje žive najveće židovske mase, u zemlji najvećeg židovskog blagostanja i najveće političke slobode, u Americi. Predsjednik cionističke organizacije proučavao je kroz tri godine prilike u Americi, stupio u kontakt sa svim važnim faktorima, i uspjelo mu je da velike krugove necionista predobije za palestinsku stvar. Razvoj je brže dozrio no što su mnogi očekivali. Ako znaci ne varaju, tad je danas američko židovstvo gotovo u svojoj cijelosti na putu, da se spomene svoje dužnosti i da preuzme velik dio odgovornosti za izgradnju narodne domovine. Uspije li da se koncentriraju ove sile, tad nije više san, ako računamo time, da će izgradnja narodne domaje u Palestini biti provedena u dogledno vrijeme, u našim danima.

Kako je poznato, bavio se XIII. kongres problemom osnutka Jewish Agencya i stvorio je zaključak, koji je omogućio oprezno napredovanje na tome putu. Iz komuniquea Egzekutive vidimo, da je već postignut stadij pregovara, ili da se ima u najkraćem vremenu očekivati, koji omogućuje daljnji važni korak na tome putu. Ali samo kongres ima pravo da učini takav korak. Približujemo se cilju, kad se bude zastupstvo cjelokupnog židovstva svijeta, koje hoće da izgradi svoju narodnu domovinu u Palestini, sastalo kao neka vrsta židovskog parlamenta. Na cionističkoj je organizaciji, da tome razvoju utire puteve. Cionistička je organizacija savez onih ljudi, koji su kao prvi spoznali istinu, da se židovsko pitanje može riješiti samo narodnom domovinom u Palestini i koji su sav svoj život posvetili tome cilju. Cionisti imali će i nadalje da snašaju odgovornost za uspjeh ove stvari. Bit će zadaća XIV. kongresa, da sebi dade računa o velikim zadacima i dužnostima, koje nameće sadašnji razvoj cionističkoj organizaciji. Sjednica Akcijonoga Odbora od 17. juna inaugurat će periodu skupljanja i razbistrivanja u cionističkom svijetu. Valja naročito pozdraviti, da Egzekutiva želi, da prepusti odluku izbornicima. Već sama ta okolnost doprinijet će da se poveća osjećaj odgovornosti pojedinih cionista, koji su nedavno s pravom od jednog člana Akcijonoga Odbora označeni kao cionistički građani i da još jače dodju do izražaja demokratski principi cionizma.

Weizmann o svome radu u Americi

Na banketu, što je u Londonu u čast dra Weizmana priredjen, pohvalio je Sir Alfred Mond, koji je banketu predsjedao, veliko djelo, što ga je dr. Weizman proveo u Americi. Vaskoliko židovstvo pratilo je s pažnjom pojedine etape Weizmanovog putovanja po Americi. Cionističku se organizaciju u političkom svijetu sve više uvažuje. Svi posjetiooci, koji se vraćaju iz Palestine, sa zadovoljstvom govore o onome, što su u Palestini vidjeli. Sir Mond istaknuo je još i nastojanja Louis Marshalla glede ostvarenja Jewish-Agency-konferenciji u Americi.

Donašamo odgovor dr. Weizmana na pozdrav Sir Monda:

»Bio je to moj treći posjet u Americi, te mislim, da je rezultat u glavnome povoljan. Mogu izreći nadu, da će Keren Hajesod ove godine nasmoći dovoljno novaca, tako da će se s radom moći mirno i nesmetano nastaviti. Važnije od toga jest činjenica, da se u Americi nakupilo mnogo volje i pripravnosti za

saradnju s cionistima kod obnove Palestine. Ovaj kapital dat će nam u budućnosti mnogo više, nego što je Amerika do sada dala. Uvjeren sam, da je američko židovstvo zajedno sa Židovima ostaloga svijeta voljno, da Palestinu još u naše vrijeme obnovi.

Iz mnogih razloga došlo je do tog rezultata. U prvom redu napominjem činjenicu, koja će mnogog cionistu ispuniti zadovoljstvom. To što smo u Palestini uradili, predstavlja faktor, koji na javno židovskom i nežidovskom mnijenju Amerike u ponajvećoj mjeni upliviše. Sir Mond je već istaknuo, da svaki posjetilac, koji dolazi iz Palestine, bio on cionista ili necionista, donasa najpovoljniji dojam o onome, što smo prošlih godina u Palestini stvorili. Duh naših ljudi ondje, junaštvo kod najtežih situacija, faktični rezultati rada, primjerice broj dunuma obradjene zemlje, broj sagrađenih kuća i zasadjenih drveća, govore uvjerljivije od ponajboljih govora. U svakoj općini, gdje sam radio i govorio, doživio sam nekoliko klasičnih primjera. Svagdje sam sreo nekoliko ljudi, koji su bili u Palestini, a koji su govorili, da cionisti u zbilji svoj rad podcjenjuju. Radimo već pod sasvim drugim prilikama, a tome imamo u prvom redu da pripišemo, što je naša misija uspjela.

Ima još i danas drugih faktora, koji kod američkog židovstva igraju znatnu ulogu. Američko židovstvo sastoji se iz velikih masa Židova, koje su zgrnute u velikim centrima. Postoji neki fluid između najvišeg društva i ovih širokih masa. Židovski interes nije za američko židovstvo samo akademski problem, već je to živo pitanje, spram kojeg svi na jedan ili drugi način zauzimlju svoje stajnište. Američko židovstvo nije još našlo samoga sebe; upravo je na putu da se nadje. Bori se za svoj izražaj, a u toj borbi Palestina poprima važnu ulogu. Američki Židovi shvaćaju danas, ako želimo uzdržati židovstvo, da je potrebno obnoviti Palestinu. Ove riječi čuo sam na cijelom svom putovanju od necionista. Shvatit ćete, da su u Americi najveća i najuspješnija nastojanja sama paliativna sredstva. Veliko pitanje, kako da se židovstvo kao živa slika u svijetu uzdrži, možemo riješiti samo na taj način, da izgradimo veliku mirotvornu, samosvijesnu Palestinu, počam od sela pa do univerziteta. To su pozitivni faktori, koji danas u američkom židovstvu djeluju i koji rade za razvitak zdravog cionizma. Kraj tog imade i negativnih faktora. Mislim, da antisemitizam u Americi raste. K tome još pridolazi novi zakon o useljivanju, koji praktički isključuje Židove te sigurnost, da će Palestina moći primiti veliki broj useljenika, koji će ondje sprovdjati produktivan i uspravan život. Sve to učinilo je palestinski problem realnim i praktičnim pitanjem u Americi.

Gospodje i gospodo! Shvatit ćete, da američki Židovi ne smatraju ovu stvar eksperimentom ili pitanjem za buduće generacije. Uvjeren sam, da su svjesni toga, ako će se cijelo američko židovstvo udružiti kod obnove Palestine, da će se obnova unutar 20 godina provesti. Da li je ovo mišljenje ispravno, ne mogu dokazati, no Amerika imade ovakove pojmove. Volja za obnovu Palestine biva sve vidljivija, a doskora će u Americi biti malo židovskih faktora, koji će ostati posranceli. Blizu je dan, bliže nego što mnogi od nas misle, kad će sve što je u Americi židovsko, upeli svoje sile, kako da se Palestina izgradi. Uvjeren sam, da je prokručen put do potpune saradnje cionista i necionista.

Na cionistima leži, da nastave rad, no uvjeren sam, da će naići na tako obilnu pomoć, kao još nikada. Bez pretjerivanja mogu reći, da sam se iz Amerike povratio s uvjerenjem, da ako hoćemo, da ćemo biti u stanju na platformi mandata, ujediniti sve, što je u američkom židovstvu konstruktivno i slobodno.

Mogu reći, da stojimo na pragu nove periode, za koje će uslijediti pojačani rad u Palestini i velika sloga u Israelu. Ako sam sa svojim radom nešto doprinjeo uspjehu stvari, tad ne žalim trud i rad onih 6 mjeseci. Bio je to naporan rad, no veselim se, što mogu izvestiti, da su sve želje i nastojanja naše organizacije poprimljene s pouzdanjem. Američko židovstvo radosno me je dočekalo, pa mu se ovom prilikom najtoplije zahvaljujem.

Još jedna riječ. Američko židovstvo sa čudjenjem gleda na engleske Židove. Od engleskih je Židova očekivalo dublji interes za obnovu Palestine, pa ga ravnodušnost engleskih Židova zaprepašćuje. Očekujem, kad će se ostvariti jedinstvo u Americi, da će i engleski Židovi preuzeti jedan dio tereta. Potrebno je to s obzirom na važnost i stratešku poziciju, što ga engleski Židovi spram Palestine zauzimlju.

Gospodje i gospodo! Na vašem radosnom dočeku srdačno vam se zahvaljujem.«

Predsjedatelj Sir Alfred Mond podijelio je zatim riječ gospodinu Sokolovu, da izreče toast na Keren Hajesod. Gosp. Naidić pozdravio je zatim gosp. Weizmana na hebrejskom jeziku. Gosp. Koen nazdravio je predsjedatelja Sir Alfreda Monda, te je izrekao nadu, da će Sir Mond u buduće posvetiti svoje sile radu oko obnove Palestine. Sir A. Mond uvjeravao je, da će ga vanredno veseliti, ako će svoje vrijeme i svoje sile moći staviti u službu pokreta.

Iz židovskog i cionističkog svijeta

Konferenciju za židovsku socijalnu skrb. Predsjednik bečke bogoštovne općine pozvao je sve zastupnike raznih socijalnih institucija na dogovor, na kojemu je referirao član pariške egzekutive za pripomoć o problemima, kojima će se baviti konferencija organizacije za židovsku međusobnu pripomoć. Dr. Krämer prikazao je dosadašnji rad, a naročito principe po kojima se radilo i koji imadu da osposobe nastradale za daljnji rad. Organizacija namakla je dosad 20 milijuna franaka, te je naročito djelovala u Poljskoj, Rumunjskoj i Ukrajini, u kojima je zemljama osnovala mnoge sanitarne uredbe i dječje kuhinje. Konačno referent razlaže zahtjev osnutka centralnog financijskog instituta u svrhe emigracije i potpore, pa je u tu svrhu osnovana udružena židovska banka u Londonu i Parizu. Do sada namaknut je jedan dio dioničarske glavnice u iznosu od 50.000 funti, a ostatak ima se još namaknuti. Da rad ove organizacije uzmogne napredovati potrebno je da se stvori svjetski savez za židovsku socijalnu skrb, kojemu će sve bogoštovne općine doprinijeti godišnji prinos. Tako bi uspjelo da se stvori trajni fond za slučaj svake potrebe. Ne će biti nužno da se uvijek od slučaja do slučaja traži potpora cjelokupnog židovstva. Nakon referata stvoren je jednoglasni zaključak, kojim se prima do znanja izvještaj dra Krämera o djelovanju organizacije za svjetsku pripomoć, te pozdravlja saziv nove konferencije, koja ima da stvori novi savez za židovsku socijalnu skrb.

Cionisti su dobili sve mandate u lavovskoj židovskoj općini. Kod izbora za lavovsku židovsku općinu zadobila je židovska nacionalna lista, koju su vodili cionisti, sve mandate. Usprkos reakcionarnog izbornog reda nije dosadanja kahalna klika mogla da zadobi nijedan mandat. Cionisti, mizrahisti i s njima udružene organizacije trgovaca i zanatlija, dobili su svih 30 mandata.

I u svim ostalim istočnogaličkim gradovima pobijedili su židovski nacionalci i dobili su preko

Aleksander Rosenfeld 5.—, Leo Friedländer 7.25, Herman Weiss 2.75, N. Pitschik 5.—, Lagerhaus —.10 192.70

Zavidović: A. Baus 22.—, V. Golović 12.—, H. Kabiljo 10.—, J. Musafija 10.—, A. Müller 27.50, B. Rosenrauch 10.—, Dr. P. Baud 100.—, Breher 59.—, Pebez 11.25, E. Musafija 10.25, I. Kabiljo 6.25, L. Musafija 10.— 288.25

Zenica: Rifka Altarac 8.50, Atias Mario 50.—, Atias Salamon 10.—, Abinum Mazalta 11.50, Altarac Jakob 3.25, Artur Kraus 243.—, Kvartler Adolf 9.50, Liebling Hermann 50.—, Levi Šandor 15.—, Levi Zadik 5.50, Levi H. Samuel 10.—, Levi Cilli 10.50, Montilja Juda 40.50, Montilja Samuel 1.50, gđja. Mondenach 20.—, Ozmo Edias 5.—, Pinto Benjamin 10.—, Samuel Papo 23.50, Josefina Schönwald 77.—, Salom Moritz 10.—, Salom Ješua 5.—, Salom Salamon 5.—, Salom Zadik 10.—, Trinki Samuel 106.—, Trinki S. Rafael 5.—, Trinki J. Rafael 10.—, Trinki Rifka 17.50, Trinki Salamon 40.—, Weiss Otto 75.—, Žid. nac. društvo 30.—, »Hram« 314.50 949.25
2500.35

ZLATNA KNJIGA

za upis baruna E. Rothschilda i sir Herbert Samuela.

Beograd: Nisim B. Aron na dan veridbe svog sina 100.—, na Tori: dr. David Alkalay 100.—, Nisim Testa 100.—, Marko I. Nachmias 100.—, Jakov A. Baruch 50.—, Josip I. Pinto 50.—, Leon K. Baruch, 50.—, Sima D. Alkalay umjesto cvijeća Johani Alfandari 100.—, Na svadbi Janke Fischer — Živko Šalom 375.—, Sima Leović na Berit Mila sinovca Solomona Mešulama 100.—, na Berit Mila sina Isaka S. Levi 676.75, Isak S. Levi na Berit Mila svoga sina 100.—, na Berit Mila sina Moše Josifa 500.—, Banka Metropol 1000.— 3401.75

MASLINE.

Rečica: Elsa Steiner u gaj pok. Štefe 25.—

JAAR JUGOSLAVIJA.

Banjaluka: Odbor Jevrej. gospoj. društva »Beruria« daruje 10 maslina na ime pok. Abraham J. Poljokan 600.—

TORA DAROVI.

Banjaluka: 100.—

Koprivnica: Isidor Litvan 100.—, Vilim Grünwald 50.—, Žaki Rosenberg 50.—, Leo Albachary 25.—, Ivo Würzburger 25.—, Artur Kollmann 25, Iso Handler 25.—, Milan Schleyer 25.—, Josip Rosenberg 25.—, Mavro Würzburger 20.—, Hugo Heinrich 20.—, N. N. 25.— 415.—
Tuzla: H. Lichtner 50.—

Varaždin: Stern Josip 5.—, Blühweis Ljudevit 12.50, Blühweis Julius 25.—, Blühweis Josip 2.50, Strauss Žiga 1.25, Ernest Grünwald 5.—, Stern Josip 1.25, Čakaturner Samuel 1.25, Eisenstädter Felix 1.25, Pollak Ladislav, Grünwald Ljudevit 1.25, Strassberger Albert 10.—, Cegledi Rudolf 2.50, Blass Emil 10.— 79.75
644.75

DAROVANI ZEMLJE.

Brčko: Na Berit Mila sina Samuela Starca sabrano 220.—

Zagreb: Dr. A. Licht ½ honorara tt. Grafak 100.—, Paula Weiss prig. obl. smrti pok. Ljudevita Weissa 50.—, Dr. Beno i Vera Stein umjesto čestitke vjenčanju; Dr. N. Tolnauer — Rosenberg 40.—, Dr. P. Neuberger — Freund 40.—, Zvonko Hirschl — Davidović 40.—, Lag baomer priredba žid. omladine 460.—, Gđja Halpern, Wien prigodom Zbora 300.— 1030.—

Banjaluka: Naknadno Juda Levi od Hanuka akcije 30.—, Erna Sal. J. Poljokan umjesto cvijeća zarukama Josefa Mveoraha iz Prijedora 100.— 130.—

Travnik: Mjesečni doprinosi za april: po 20.—
Abinum Sara, Altarac M. Estera, Konfort I. Sara, Konfort M. Sara, Papo Estera, Salom Tilda, po 15
Konfort Blanka, po 12.— Atias Rifka, Konfort Rahela, Levi Vida, Montiljo Bukica, Salom Flora, Salom Majka, po 8.— Abinum Flora, Atias Luna, Kattan Rahela, Pinto Klara, Rosenzweig Maria, Salom Blanko, Salom Gracia, Salom Hana, Spiegel Berta, Schnetrepel Jetty, po 10
Dinara Altarac Hana, Atias Sara, Finci Rifka, Pinto Flora, Salom Klara, Salom Sara, po 6
Luna Konfort, po 4.— Alkalay Estera, Altarac Dona, Fürsetzer Rifka, Kalderon Flora, Blanka Wolach, Altarac Bohara, Maestro Klara 381.—

Niš: 500.—
Zenica: Artur Kraus 100.—
Šabac: 836.—
Bjelovar: 356.—
3553.—

DJEČJI SAB. ARCI.

Tuzla: 90.—

DAROVNA KNJIGA.

Zagreb: Na spomen pok. Edmunda Kohna njegova obitelj 500.—, Schulzer 100.— 600.—

PREGLED.

Iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije 3578.60
Bosne 3522.50
Srbije 4737.75

Ukupno 11.838.85

Od 1. januara do 5. juna unišilo sveukupno Dinara 186.320.20.

Supskripcija dionica II. emisije za Palestinsku radničku banku Tel-Aviv (Bank Hapoalim)

obavlja

ODBOR ZA RADNU PALESTINU Zagreb

p. a. Drago Steiner, Sudnička ulica 7.

Emisijoni tečaj iznosi £ —,22,— (nominala £ E. 1.—), te se protuvrijednost (za 1 dionicu, uključivo troškove doznake) od Din. 388.20 po dionici doznajuje na spomenutu adresu.

Dok se dogotove nove dionice, izdavat će Odbor za Radnu Palestinu potvrde vrhu supskribiranih dionica.

Dosadašnja dionička glavica iznašala je £ E. 30.000.—, koja se ovcm emisijom povisije na £ E. 60.000.—. U prošloj poslovnoj godini odbacila je dividenda 5%, što predstavlja obzirom na tek dvogodišnje poslovanje zavoda zamjeran uspjeh.

Banka se bavi poglavito kreditnim poslovima i finansiranjem novih institucija u zemlji, tako da je danas jedna od najvažnijih bankovnih poduzeća te vrste.

Nosite radi njihovih mnogih prednosti

kaučuk pete i potplate.

Tražite li elegantne cipele

za proljeće i ljeto, izvolite razgledati naše izloge i uvjerit ćete se o kakoočli i jeftine cijene!

ŠANDOR EBENŠPANGER

Skladište cipela

Ilica 2

Prva banatska fabrika makarona i testa a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzjavi: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrsti tjesta iz garantovane čiste banatske krupice (gries) po napuljskom sistemu uz najpovoljnije cijene.

Naročito preporuča

košer šel pesah

fabrikate, koji se proizvode po nadzoru bečkerečkog nadrabinata
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

Najviše uspjeha u Vašem poduzeću možete postići ako oglašujete u našem listu!

Tko oglašuje -- taj napreduje!!

Zaštitni znak

Prodavaoci dobivaju znaatan popust. - Čuvajte se bezvrijednih patrozina.

Prava

„ERENYI“-DIANA

francuska vinovica - najbolji kućni lijek za njegu kose, usta, zuba, proti reumatizmu

Cijena male boce Din. 9
srednje „ „ 24
„ „ „ 48

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju

JUGOPHARMACIJA D. D.

(Diana-odilo)

Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9.31

PAMUKsve vrsti i
u svim brojevima**Žuti — bijeli — farbani****A. ROMANO****ZAGREB,**

Boškovićeve ulica broj 15

Brzjavi: DIANA Telefon broj 23-66

MOLINO

žutica platno

šifoni

vata (za poplune)

SIDRO d. d.za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 21-30

Komisijono skladište tt.

Gebrüder Bühler & Co., R.-G.
Wien Berlin

Očjel za alat i konstrukcije

St. Egydy-er Eisen- und Stahlindustrie-
gesellschaft in Wien

Turpije Anker Fischer, Zice i užeta od Zice

Kroz decenije
poznati i pro-
kušani od ka-
trana čisti
materijal
za pokri-
vanje-
kro-
vova**RUBEROID**/zoliranje
nepro-
močljivo,
trajno, liče-
nje za uzdr-
žavanje nepo-
trebno.

Uzorke besplatno šalje

Hrvatska**industrija katrana**dioničarsko društvo
u Zagrebu

Trankova 18 - Telef. 3-64

Nudi vlastite proizvode: Krovnu
ljepenu katranisanu, ploče za izo-
liranje proti vlazi, kameno-ugljeni
katran, katranovo ulje, smolni ce-
ment, naftalin, benzol dupl. ref. i
sve ine katranove derivate, kolo-
maz, masti za strojeve i gaire itd.**Tko oglašuje - taj napreduje!****VREĆE**iz jute, tekstilita i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, ugali i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke**SCHOTTEN I DRUG**

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 18-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posadljiva uzpremoćivih ponjavaPomodna i manu-
faktorna roba na
malo i veliko uz
povoljne cijene
samo kod t. t.**MAKSO BOROVIC**
ZAGREB

Strossmajerova ulica 2

Telefon 11-31 Brzjov: Mabor

INSTALACIONI ZAVOD
MILAN FREIBERGERBAKAČEVA ULICA BR. 5 ZAGREB TELEFON
BROJ 6-14UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRA-
LA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMO-
TORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFO-
NA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE
STRUKE.**„M A C H E R“**Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva,
Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, ve-
liki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže,
najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati
kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, vele-
posjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog
glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno proto-
koliranu tvrtku „MACHER“**J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.**
REISSZEUGFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dioničarsko društvo

„MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe**Ferdo Hirschl k. d.**Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4Preporuča svoje bogato skladište že-
ljezne robe, posudja, gospodarskih
strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste
gradjevnih potrebština. Solidna roba,
brza posluga, cijene umjerene.**Gumene pete i**
Gumene potpijatejeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

Na veliko! Na veliko!

JUŽNO VOĆElimuna, naranča, smokva, badema,
datulja, sultanina, malaga, itd.
uz najjeftinije cijene kod

I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

Prispjela proljetna roba!

Razgledajte si izloge!

Salamander Ilica br. 36